

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян” № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: arch@vas.bg

Изх. № 935

Дата: 01.11.2024 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 24/2024 г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение от 26 септември 2024 г. по к.д. № 24/2024 г. Конституционният съд (КС) е допуснал за разглеждане по същество искането на VIII състав на Административния съд – Пазарджик за установяване на противоконституционност на § 1, т. 14 в частта „с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7“ от Допълнителните разпоредби на Изборния кодекс (обн. ДВ, бр. 19 от 2014 г., последно изм. ДВ, бр. 104 от 2023 г.).

Със същото определение Висшият адвокатски съвет (ВАС) е конституиран като заинтересувана институция по делото като му е даден 30-дневен срок за представяне на становище.

Пълното съдържание на § 1, т. 14 от Допълнителните разпоредби на Изборния кодекс (ИК) е следното:

„Общинска избирателна квота“ е частното от делението на общия брой на действителните гласове *с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7*, подадени за общински съветници в общината, на броя на членовете на общинския съвет. Когато частното не е цяло число, районната избирателна квота е най-близкото по голямо цяло число.“

С искането е оспорена конституционността на разпоредбата в частта *„с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7“*, от чието прилагане според сезирания съд (вж. съдържанието на чл. 438, ал. 1, т. 7, б. „а“ ИК) следвало пълно изключване на действителните гласове „Не подкрепям никого“ при определяне на общинската избирателна квота. Вносителят на искането поддържа, че така както е възприето от него, установеното правило в нарушение на основния закон предписва персоналният състав на новоизбрания общински съвет да зависи само от съотношението на действителните гласове, подадени за листите на партиите, коалициите и независимите кандидати, като в разрез с Конституцията не се зачитат действителните гласове „Не подкрепям никого“.

След като искането е допуснато за разглеждане по същество с определението от 26 септември 2024 г., би било безпредметно да се изразяваме становище по този въпрос. Що се отнася до основните тези на вносителя по същество, изложените виждания за предписанията на основния закон не се споделят от Висшия адвокатски съвет.

Мотивите към искането са твърде пространни, но обобщено могат да се сведат до разбирането на вносителя, че Конституцията изисква подадените действителни гласове „Не подкрепям никого“ да бъдат прибавяни към действителните гласове за партиите, коалициите и независимите кандидати, като на тази база следва да се изчисли общинската избирателна квота, която без съмнение предопределя и персоналният състав на новоизбрания общински съвет. Според внесеното искане изключването им е несъвместимо с принципа на правовата държава, принципа на равенство на гражданите пред закона и принципа на всеобщото, равно и пряко избирателно право, прокламирани съответно в чл. 4, чл. 6, ал. 2 и чл. 10 от Конституцията. Развитите доводи в тази насока обаче нямат опора в Конституцията, поради което по съществото си са неоснователни.

Основният закон не урежда вида на изборната система, реда и условията за упражняване на избирателното право, както и условията, организацията и реда за произвеждане на изборите. В съответствие с чл. 42, ал. 2 от Конституцията тази

задача сега се изпълнява от Изборния кодекс, който урежда администрирането и организацията на изборния процес, така че да се осигури свободно и безпрепятствено упражняване на изборното право на всеки гражданин и да не се допусне ограничения за неговото упражняване извън установените на конституционно ниво (вж. Решение на КС № 8 от 1993 г. по к.д. № 5/1993 г.; Решение № 9 от 2021 г. по к.д. № 9/2021 г.). Действащото изборно законодателство съобразява чл. 42, ал. 1 от Конституцията, предоставяйки пълната възможност на всеки конституционно легитимиран изборител да упражни свободно и пряко активното си изборително право в условията на всеобщност и тайна на вота.

Изборителното право е основно субективно право, което дава възможност на неговия носител свободно да реши дали да го упражни или не. По Решение на КС № 3 от 2017 г. по к.д. № 11/2016 г. изрично е прието, че „правото на избор по необходимост включва свободното формиране и свободното изразяване на волеизявлението за избор“, както и че „се основава на свободата на мисълта и убежденията, които според чл. 37, ал. 1 от Конституцията са ненакърними“. Според КС гражданите не могат да бъдат лишени от свободата да изберат да участват или да не участват в политическия живот. На базата на тези принципни положения се формира групата на негласувалите изборители, която за съжаление напоследък се увеличава. Изборният кодекс дава възможност за формиране и на още една трета група – това е групата на изборителите, които за разлика от негласувалите не остават пасивни в изборния ден, но поради неодобрението си за всички регистрирани кандидати гласуват с „Не подкрепям никого“. Гласуването им се отразява в протоколите за резултатите от изборите и е индикация за броя на хората, които изразяват готовност за активно участие в политическия живот, но оценяват негативно цялата политическа класа. В никакъв случай обаче вотът на гласувалите „Не подкрепям никого“ не може манипулативно да се ползва при определяне на избраните лица, както предлага вносителя, защото това би противоречало флагрантно на свободата на направения от тях избор. Който не подкрепя нито един кандидат, не отива да гласува с волята вотът му да повлияе върху резултата, определен напълно логично и справедливо на базата на действителните гласове, подадени за конкуриращите се партии, коалиции и независима кандидати. Конституционно недопустимо е упражняването на едно признато от закона право да се използва превратно в разрез с волята на неговия носител. Затова хипотетичното включване на гласовете „Не подкрепям никого“ в общия брой на действителните гласове, като основа за определяне на общинската

избирателна квота, би противоречало на принципите на равното и свободно упражнявано избирателно право, правовата държава и равенството пред закона.

Парадоксалното в случая е, че дори да бъде уважено искането в очертания от него обхват, пак няма да бъде постигнат резултата, към който вносителят се стреми. При обявяване на противоконституционност само на частта „с изключение на тези по чл. 438, ал. 1, т. 7“, то в делимото ще се включват само действителните гласове, **подадени за общински съветници в общината**. Повече от очевидно е, че гласувалите с „Не подкрепям никого“ не могат също да бъдат включени в тази категория, тъй като не са гласували „за“ (т. е. в подкрепа) на нито една кандидатска листа, а точно обратното – гласували са против всички кандидати за общински съветници. Това дава възможност на КС, без да поеме риска да затрудни изборния процес, да обсъди конституционността на оспорения израз от друг аспект, различен от изложените съображения в мотивите на вносителя. Такъв подход е допустим по силата на чл. 22, ал. 1, изр. 2 от Закона за Конституционен съд.

Оспорената част на § 1, т. 14 от Допълнителните разпоредби на ИК наистина е противоконституционна, защото противно на принципа на правовата държава по чл. 4, ал. 1 от Конституцията е неясна, нелогична и противоречива, поради което са налице обективни трудности за нейното прилагане. Граматичното и систематичното тълкуване на текста може да доведе до неравно третиране на избиратели от една и съща група – нарушение по чл. 10 във връзка с чл. 6, ал. 2 от Конституцията. Изключението, въведено с оспорения израз, препраща не частично, а към цялостното съдържание на разпоредбата на чл. 438, ал. 1, т. 7 ИК, която конкретно визира купчинки от два вида бюлетини по установения образец, материализиращи действителни гласове само от **гласуването с хартия**. От една страна по силата на буква „а“ са обхванати бюлетините с отбелязване „Не подкрепям никого“, без да се съобразява, че по същия начин може да са гласували и други гласоподаватели, които са използвали електронно устройство. Така може да възникне недопустимо неравенство по отношение на точното отчитане на гласувалите „Не подкрепям никого“ единствено на базата на избора от гласоподавателя способ за гласуване. От друга страна, буква „б“ на чл. 438, ал. 1, т. 7 ИК обхваща хартиените бюлетини по образец, съдържащи изискуемите два печата на секционната комисия, които също материализират действителни гласове, без обаче да обхваща и бюлетините от машинното гласуване. Буквалното тълкуване на § 1, т. 14 от Допълнителните разпоредби може да доведе до абсурда при определяне на общинската избирателна квота да не се зачитат действителните

гласове, подадени за кандидатите за общински съветници чрез хартиена бюлетина, а само тези от машинното гласуване. Това от своя страна би довело до конституционно нетърпимо неравенство между активните гласоподаватели, които са изразили своята политическа воля чрез предпочитание на определена кандидатска листа. Обобщено казано оспорената част от § 1, т. 14 на Допълнителните разпоредби не само е излишна, но самото ѝ съществуване обуславя предпоставки за нарушаване на основния закон.

В заключение, Висшият адвокатски съвет предлага на Конституционния съд да установи противоконституционността на § 1, т. 14 в частта „с изключение на тези по чл. 437, ал. 1, т. 7“ от Допълнителните разпоредби на Изборния кодекс, на основание чл. 4, ал. 1, чл. 6, ал. 2 и чл. 10 от Конституцията, като се позове на съображения, различни от изложените в сезиращото искане на VIII състав на Административния съд – Пазарджик.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

/п/

АДВ. Д-Р ИВАЙЛО ДЕРМЕНДЖИЕВ